

De Duitse klarinet

Vader en moeder, nonkels en tantes zijn allemaal gestorven. Onze nicht Mady, ook al de tachtig gepasseerd, is nu de oudste van onze familie. Een geestige wijze dappere vrouw, ten tijde van expo 58 met hare vent naar de Canada geëmigreerd. We schrijven nog altijd brieven naar mekaar en ze telefoneert ook wel eens om een beetje "vlams" te kunnen "klappen". Dan hoor ik oude uitdrukkingen die wij hier al lang niet meer zeggen. Ze zit ook nog vol verhalen over haar kindertijd en die gruwelijke oorlog, toen Kortrijk gebombardeerd werd. "We zaten er midden in, 't was al kapot, maar w' hen 't overleefd".

Wie ook eindeloos verhalen wist te vertellen over de laatste oorlog, dat was onze nonkel Roger. Nu krijg ik deze morgen van Mady een brief over nonkel Roger. En ik ben d'r nie goe van! Ge moet weten dat nonkel bij ons woonde, in zijn eigen simpele kamer, maar vooral in zijn eigen wereld, de wereld van vroeger wel te verstaan. Nonkel had geen toekomst, maar jaar na jaar meer en meer verleden. Die nonkel was een apart geval. Hij dronk niet, smoorde niet en keek nooit naar de meisjes. Hij was vaders knecht in de wagenmakerij. Nooit getrouwd. Aan tafel vertelde hij oude histories van 't dorp, en altijd weer kwam hij met zijn verhaal terecht in zijn oorlogstijd in Duitsland. Ons vader zei weinig, nonkel des te meer. Zonder woord at vader zijn soep en zijn patatten, bekeek nog vijf minuten de gazet en "ju", weer vooruit aan 't werk. Maar vader leerde mij wel klarinet spelen. Toen ik in 't eerste studiejaar zat kon ik al een "airke" blazen. Zo ben ik in onze dorpsharmonie van Lauwe beland en de klarinet heeft me nooit meer verlaten. Een eigen instrument had niemand, alles was eigendom van de koninklijke harmonie Sint Cecilia. Maar nonkel, die ook een heel klein beetje klarinet kon spelen, die had verdorie een eigen instrument, een speciale klarinet, meegebracht uit Duitsland, toen hij daar binst den oorlog verplicht te werk gesteld was. "Voorzichtig ventje, laat ze niet vallen"! Ik mocht daar wel eens een paar noten op blazen, maar dan stak nonkel ze weer heel voorzichtig weg in een zwart kistje, in zijn kleerkast, tussen zijn hemden en ondergoed. Perfect geïsoleerd tegen koude, warmte en vocht heeft die karinet daar ongeveer zeventig jaar verborgen gezeten.

Maar nu komt het! Een paar maanden voor zijn dood komt nonkel hier aan de deur kloppen, met een pakje onder de arm, een pakje in een doodgewone gazet gedraaid, 't is niet mogelijk...dat zwart kistje...die klarinet! Die bestaat nog! Er ontbrak een klein tamponneke, dat was vlug hersteld, een nieuw rietje erop en na een stilte van vijfenzestig jaar begon die klarinet weer te zingen. "Hé" zei ik, "maar dat is een instrument om Joodse klezmer op te spelen, "Nigunim" noemen ze dat..."liedjes zonder woorden". Hoor ze eens janken, lachen en wenen". Nonkel zei geen woord, maar er scheen een heel vreemd licht in zijn ogen, alsof hij van een grote zorg verlost was. De klarinet was in veilige handen.

Twee maanden later is nonkel gestorven. Hij heeft het geheim van die klarinet meegenomen in zijn graf. Ik heb onze grote klarinetvirtuoos Walter Boeykens hier nog over de vloer gehad en hij was verrukt over dat mooie instrument, "Kijk", zei hij, "die kwaliteit van ebbenhout hebben we nu niet meer".

Deze morgen kwam dus die brief van Mady uit Canada. "Willem, die Duitse klarinet van nonkel, heeft ie gekregen binst den oorlog van een joodse doktersweduwe. Haar zoon, een jongen van zeventien (toen precies nonkels leeftijd) was al goed aan 't spelen op dat instrument, maar op een dag hebben ze hem uit zijn klas op school weg gehaald samen met nog enkele klasgenoten en niemand wist waar ze naartoe waren en niemand heeft ooit nog iets van hen gehoord... die klarinet mag niet kapot"... "Roger bitte, nehmen Sie das Instrument mit", "zorg er voor, speel er op, 't is mijn zoon die zal wenen en zingen."

Ik wil maar zeggen dat ik er niet goed van ben. Ik wist het al lang. Die klarinet zit vol heimwee en heel veel verdriet. Maar als ge er goed op blaast, dan kan ze u heel diep troosten

